

Skripta za vezbe iz Konstrukcije kompilatora

Optimizacije (passovi u LLVM-u)

LLVM optimizacije se nazivaju passovima, zato sto podrazumevaju prolazanje kroz programski kod radi prikupljanja nekih relevantnih informacija ili modifikacije postojećeg programskog koda. Razlikujemo tri glavne vrste optimizacija:

1. **Analysis passes** - prolaze kroz IR radi prikupljanja odgovarajućih informacija koje mogu biti korisne drugim vrstama passova;
2. **Transform passes** - prolaze kroz IR radi njegove modifikacije;
3. **Utility passes** - oni passovi koji nisu ni analysis ni transform.

Kako kreirati i pokrenuti odgovarajući pass

Koraci pri kreiranju passova su isti, bez obzira kojoj kategoriji sam pass pripada:

1. U okviru kloniranog repozitorijuma **llvm-project**, pozicionirati se u direktorijum **llvm/lib**;
2. U zavisnosti od toga koji tip optimizacije kreiramo, pozicioniramo se u neki od direktorijuma **Analysis** ili **Transforms**;
3. Kreiramo novi direktorijum koji nosi ime nove optimizacije, npr.

```
mkdir OurDeadCodeEliminationPass
```

4. U novokreiranom direktorijumu, pisemo **CMakeLists.txt** fajl koji nam je neophodan za build. Neka uobicajena struktura ovog fajla je sledeca:

```
add_llvm_library( LLVMOurDeadCodeEliminationPass MODULE
    OurDeadCodeEliminationPass.cpp

    PLUGIN_TOOL
    opt
)
```

Napomena: **LLVMPassName** oznacava naziv deljene biblioteke koja ce biti kreirana prilikom kompilacije. U .cpp fajlu, pise se logika konkretne optimizacije.

5. U fajl **CMakeLists.txt** koji se nalazi u **llvm/lib** direktorijumu neophodno je dodati direktorijum u kome se nalazi CMakeLists.txt za odgovarajuću optimizaciju. CMake rekurzivno obilazi fajlove da bi prikupio sve sto mu je neophodno za uspesan build.

```
add_subdirectory(OurDeadCodeEliminationPass)
```

6. Pomocu skripte `make_llvm`, pokrenuti build celokupnog projekta.
7. Ako je sve proslo uspesno, pozicionirati se u `build` direktorijum koji se nalazi u `llvm-project`, pa zatim izvršiti pokretanje optimizacije na sledeci nacin:

```
./bin/opt -load lib/LLVMOurDeadCodeEliminationPass.so -enable-new-pm=0 -our-dead-code-elimination-pass example.ll
```

Ukoliko zelimo da eliminisemo poruke koje nam generise LLVM, a koje nam nisu od nekog znacaja, to radimo preusmeravanjem izlaza prethodne komande u `/dev/null`:

```
./bin/opt -load lib/LLVMOurDeadCodeEliminationPass.so -enable-new-pm=0 -our-dead-code-elimination-pass example.ll > /dev/null
```

Napomena: sve sto ukljucuje dead code elimination, menja se nazivima za odgovarajuci pass koji pokrecemo.

Dodatno: Posto nam je neophodan neki kod koji služi za testiranje optimizacije, moramo ga prevesti u LLVM-ov medjukod. Ako je recimo nas program bio `example.c`, transformacija u medjukod vrši se na sledeci nacin:

```
./bin/clang -emit-llvm -S example.c
```

Kao rezultat ove komande dobijamo fajl sa ekstenzijom `.ll`.

CALL GRAPH - graf poziva funkcija

Za razlicite tipove transform passova, korisna nam je informacija o tome koje funkcije medjusobno interaguju u programu. Konkretno, zanima nas koja funkcija poziva koju. Ovo se relativno jednostavno moze odrediti uz pomoc koriscenja grafovske strukture podataka, koju u ovom slucaju nazivamo **graf poziva funkcija**. Ova struktura nam je od veceg znacaja pri radu kompajlera, zato sto nam moze omoguciti da recimo detektujemo delove koda koji se nikad ne koriste, ali isto ako i da detektujemo razlicite anomalije koje se u programu javljaju.

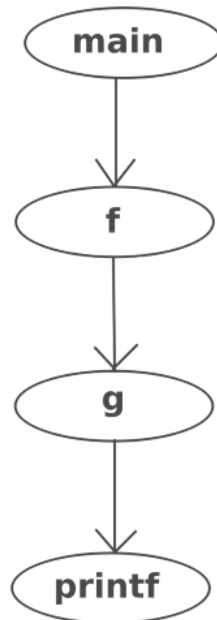
Primer. Razmotrimo naredni segment koda:

```
void f()
{
    g();
}

int main()
{
    f();
}
```

```
void g()  
{  
    printf(...);  
}
```

Graf poziva funkcija koji bi odgovarao prethodno napisanom kodu bi imao naredni oblik:

Iz prethodnog primecujemo da ce graf biti *usmeren* i da grane idu od funkcije pozivaoca ka funkciji koja se poziva.

Kako konstruisati graf poziva funkcija uz koriscenje LLVM infrastrukture?

Da bismo uspesno konstruisali citav graf, neophodno je prvo dohvatiti funkciju `main` od koje i krece izvsavanje citavog programa. Konstrukciju zapocinjemo na nivou modula, a zatim se krecemo dalje kroz funkcije, basic blockove i instrukcije, tako da sustinski prolazimo citavu hijerarhiju IR-a.

Graf predstavljamo u vidu klase koja ce imati sledecu formu:

```
class OurCallGraph {  
private:  
    std::unordered_map<Function*, std::unordered_set<Function*>>  
AdjacencyList;  
    std::string ModuleName;  
public:  
    void CreateCallGraph(Module &M);  
    void DFS(Function* F);  
    void dumpGraphToFile();  
};
```

Napomena: `dumpGraphToFile` vrši konverziju dobijenog grafa u `DOT` format.

Graf cemo ispisati u okviru jednog `ModulePass`-a.

Kreiranje:

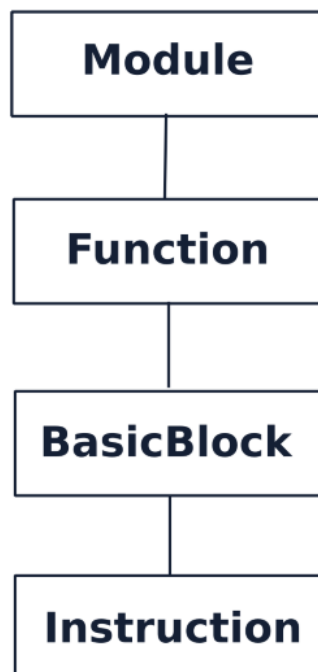
```
void CreateCallGraph(Module &M)
{
    ModuleName = M.getName().str();
    Function* Main = M.getFunction("main");

    if (!Main) {
        errs() << "Main function doesn't exist!\n";
        exit(0);
    }

    DFS(Main);
}
```

- Pronalazimo `main` funkciju iz koje bi trebalo da se zapocne pretraga.
  - Ukoliko ona ne postoji, prijavljujemo gresku i prekidamo dalju obradu.
  - Ukoliko postoji, pozivamo `DFS` kako bismo obisli ceo graf.

Hijerarhija u IR-u

Svaka od prethodno navedenih celina ima odgovarajuci tip u LLVM-u. Ti tipovi nalaze se u zaglavlju `llvm/IR/type` gde mozemo imati:

- `llvm/IR/Module`
- `llvm/IR/Function`
- `llvm/IR/BasicBlock`
- `llvm/IR/Instruction`

Tipovi su dosta korisni jer sadrze razlicite funkcionalnosti koje nama olaksavaju pri radu.

```

void DFS(Function* F)
{
    for (BasicBlock &BB : *F) {
        for (Instruction &Instr : BB) {
            if (auto CallInstruction = dyn_cast<CallInstr>(&Instr)) {
                Function* Callee = CallInstruction->getCalledFunction();
                AdjacencyList[F].insert(Callee);

                if (AdjacencyList.find(Callee) == AdjacencyList.end()) {
                    AdjacencyList[Callee] = {};
                    DFS(Callee);
                }
            }
        }
    }
}

```

- Krecemo se prvo kroz sve **BasicBlock**-ove, a zatim i **Instrukcije**. Kada se u IR-u vrsi poziv neke funkcije, koristi se instrukcija **call** pa je to upravo ono sto proveravamo. Ukoliko jeste, izvlacimo koju funkciju pozivamo datom instrukcijom i ubacujemo je u listu susedstva trenutne funkcije. Proveravamo dalje da li ta funkcija postoji u nasoj mapi i ukoliko ne, vrsimo dalje pretragu za pozvanu funkciju.

CFG - Control Flow Graph

CFG predstavlja grafovsku reprezentaciju izracunavanja koja se desavaju u toku izrsavanja samog programa. Cesto se koriste prilikom staticke analize koda, ali imaju i veliku primenu u oblasti kompajlera zato sto mogu precizno da predstavje tok izrsavanja u okviru neke jedinice koda.

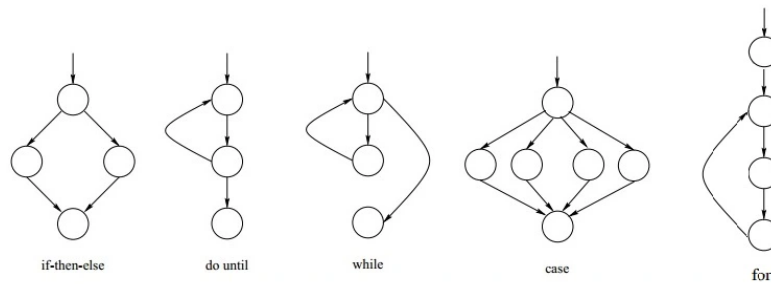
Neke karakteristike CFG-a:

- prikazuje sve putanje koje se mogu obici tokom izrsavanja samog programa;
- graf je usmeren;
- grane grafa predstavljaju **putanje** u toku kontrole toka, dok su cvorovi **BasicBlock**-ovi.

Obicno postoje dve specijalne vrste blokova u okviru CFG-a:

- **Entry block** - dozvoljava kontroli da udje u CFG;
- **Exit block** - kontrola toka izlazi kroz ovaj blok.

CFG za neke ceste konstrukcije jezika:

Kako kreirati CFG?

- Kreiramo klasu OurCFG (ili samo CFG) koja ima sledecu strukturu

```
class OurCFG {
private:
    std::unordered_map<BasicBlock*, std::vector<BasicBlock*>>
AdjacencyList;
    std::string FunctionName;

    void DumpBasicBlock(BasicBlock*, raw_fd_stream &File, bool
only = true);

public:
    void AddEdge(BasicBlock*, BasicBlock*);
    void CreateCFG(Function&);
    void DumpToFile();
};
```

- neuredjena mapa cuva BasicBlock-ove, kao i prelaze koji vode od jednog BasicBlock-a ka njegovim **successorima**.
- FunctionName nam služi za kreiranje .dot fajla
- metode za dump takodje imaju ulogu da adekvatno formatiraju graf kako bi bio upisan u .dot fajl
- Funkcija koja kreira CFG za datu funkciju radi prilično jednostavno: prolazi kroz svaki BasicBlock, gleda koji su mu **successori** i zatim ih dodaje u listu povezanosti. Successore nekog BasicBlock-a dobijamo jednostavno uz koriscenje funkcije **successors(BasicBlock*)**.
- Kreiranje reprezentacije za .dot fajl je u ovom slucaju malo kompleksnije. Kao sto je od ranije poznato, da bismo presli u neki drugi tok izvršavanja, neophodno je da postoji **branch** instrukcija, odnosno ono sto je u LLVM-ovom IR-u predstavljeno preko instrukcije **br**. Medjutim, ona moze biti takva da potencijalno vodi u vise od jednog toka izvršavanja, pa samim tim moramo da obradimo vise slucajeva:
  - Klasican br koji nema nikakvog grananja - instrukcija se standardno upisuje u fajl.
  - br** koji predstavlja **if-then-else** konstrukciju - proveru da li se radi o ovakvom tipu instrukcije vrsimo uz pomoc metode: **isConditional()**. U tom slucaju zapis u .dot fajlu je sledeci:

```
| {<s0>T | <s1>F}
```

3. Instrukcija koju razmatramo je **switch** instrukcija - zbog specifičnog načina definisanja tipa **SwitchInst** u LLVM-u, treba obratiti pažnju na njenu obradu.

```
class SwitchInst : public Instruction {
    unsigned ReservedSpace;

    // Operand[0]      = Value to switch on
    // Operand[1]      = Default basic block destination
    // Operand[2n  ]   = Value to match
    // Operand[2n+1]   = BasicBlock to go to on match
    ...
};
```

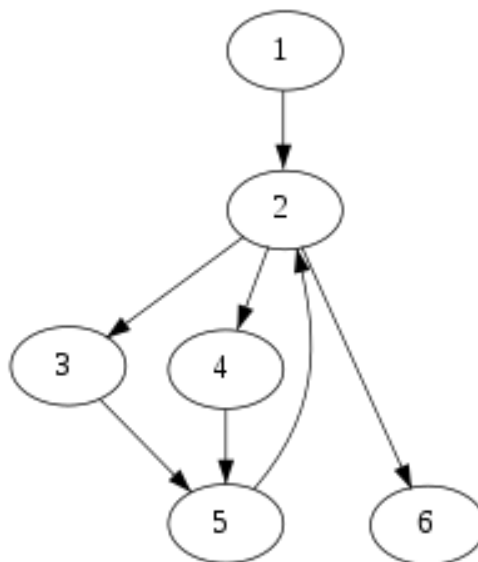
Nama su za .dot fajl neophodne isključivo vrednosti koje imamo u svakoj od case naredbi, pa iz tog razloga razmatramo samo **parne** indekse. Takođe, kako nulti i prvi indeks predstavljaju vrednost po kojoj se grana, kao i basic block podrazumevanog slučaja, njih preskacemo.

Dominatorska stabla

Relaciju dominacije uvodimo na naredni način:

Cvor **d** u grafu kontrole toka **dominira** nad cvorom **n** ako svaka putanja od startnog cvora do **n** mora da sadrži cvor **d**. Najčešće označavamo kao: $d \text{ dom } n$. Prema definiciji svaki cvor dominira samim sobom.

Primer

Ako posmatramo dati graf možemo zaključiti sledeće:

- cvor numerisan brojem jedan dominira svim ostalim cvorovima - startni je cvor pa putanja od njega do svih ostalih mora da ga sadrži;
- cvor numerisan brojem dva dominira samim sobom, kao i cvorovima numerisanim brojevima 3, 4, 5 i 6;
- cvorovi numerisani brojevima 3, 4, 5 i 6 dominiraju jedino samim sobom.

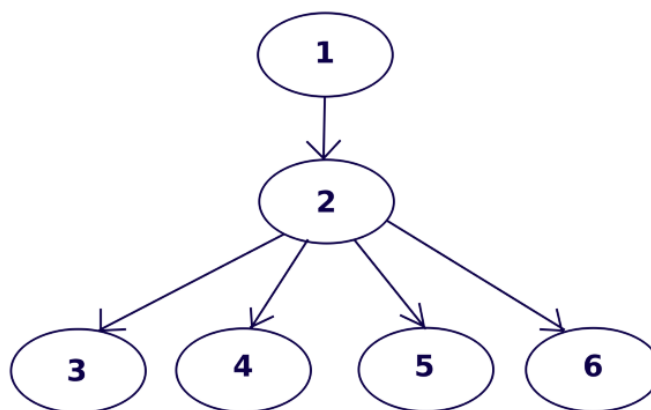
Postoje različiti koncepti koji imaju veze sa relacijom dominacije:

Immediate dominator

Onaj dominator koji je najblizi od svih dominatora. Svaki cvor koji nije startni, ima svog immediate dominatora koji je jedinstven. Oni su nam značajni prilikom određivanja **dominatorskog stabla**.

Dominatorsko stablo

Za stablo kazemo da je dominatorsko ukoliko su deca svakog cvora ona kojima on dominira po relaciji immediate dominacije. Za primer naveden iznad, odgovarajuće dominatorsko stablo bi bilo sledeće:

Dominatorsko stablo formiraju ivice oblika: $\{(idom(w), w) | w \in V - \{S\}\}$ gde je S koren r stabla.

Postupak nalazenja dominatorskog stabla (Lengauer-Tarjan algoritam)

Da bismo sproveli algoritam neophodno je da se uvede pojam semidominatora.

Semidominator

$sdom(w) = \min \{v | \text{postoji putanja } v = v_0 \dots v_k = w \text{ tako da je } v_i > w \text{ za } i = 1, \dots, k-1\}$

pri čemu relacija $>$ označava da cvor ima veću ulaznu numeraciju.

Semidominator je minimalni cvor w koji se nalazi u uniji naredne dve grupe:

- svi cvorovi v takvi da je (v, w) usmerena grana u grafu i vazi da je ulazna numeracija cvora v manja od ulazne numeracije cvra w ;
- semidominatori cvora u pri čemu je (v, w) grana u grafu takva da je u predak cvora v . Ovo je značajno jer pri uslovu $u > w$ i u je predak cvora v takvog da je (v, w) grana, ako možemo doći do u bilo kojom putanjom, onda putanja od u do w ne uključuje nijedan cvor za koji vazi da je $< w$.

Koraci:

- Sprovesti DFS pretragu grafa dobijenog na ulazu i svakom cvoru dodeliti **ulaznu numeraciju** (marker kojim određujemo kada je koji cvor bio posećen). Inicijalizovati sve neophodne strukture:
  - lista povezanosti
  - obrnuta lista povezanosti
  - lista roditeljskih cvorova
  - lista predaka
  - vektor koji pamti $sdom$ (za svaki cvor se postavlja da je semidominator samom sebi)
  - vektor koji pamti $idom$

- lista koja cuva redosled obilaska cvorova
  - Za svaki cvor odrediti njegovog semidominatora. Semidominatore traziti u redosledu obrnutom od onog u kom su cvorovi inicijalno bili poseceni pri DFS-u.
  - Racunamo immediate dominatore za svaki cvor na osnovu prethodno sracunatih semidominatora:
    - ako postoji direktna grana izmedju u i $sdom(u)$ tada imamo da je: $sdom(u) = idom(u)$;
    - ako direktna grana ne postoji: $idom(u) = idom(idom(anc))$.
-

Constant propagation

Jedna od standardnih optimizacija koje kompajler sprovodi. Podrazumeva zamenu vrednosti promenljivih sa konstantnim vrednostima u izrazima u kojima se koriste. Konstantne vrednosti promenljivih se mogu propagirati kroz graf kontrole toka.

Primer.

```
int main ()
{
    int x = 3;
    int y, z, w;

    if (y > 0) {
        x = 7;
        z = x + 3;
    } else {
        w = 4;
    }

    return 0;
}
```

Umesto sto nakon ulaska u if granu dodeljujemo promenljivoj x vrednost 7, a zatim koristimo x u daljim izracunavanjima, mozemo direktno izvesti sledecu zamenu: $z = 7 + 3$ (to ce kompajler i uraditi).

Ova optimizacija funkcioniše zajedno sa constant foldingom.

Uvodni termini

Da bi se optimizacija sprovedla neophodno je uvesti nekoliko termina. Prvi od njih podrazumeva **stanje promenljive**. Svaka promenljiva se moze naci u 3 stanja:

- **⊥ : bottom** - naredba nije dostizna, pa samim tim ni promenljiva;
- **T : top** - naredba jeste dostizna, ali nam je vrednost promenljive u toj naredbi nepoznata;
- **c : const** - vrednost promenljive u datoj naredbi je konstantna.

Takodje, za svaku naredbu pratimo kakvo je stanje promenljive *pre* i *posle* njenog izvršavanja:

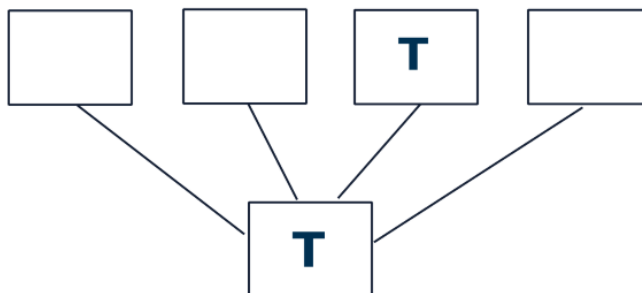
- **C(s, x, in)** - stanje promenljive x pre izvršavanja naredbe s;
- **C(s, x, out)** - stanje promenljive x nakon izvršavanja naredbe s.

Napomena: prva instrukcija u programu **ne sme** imati i before i after status, dok sve ostale **moraju** imati oba.

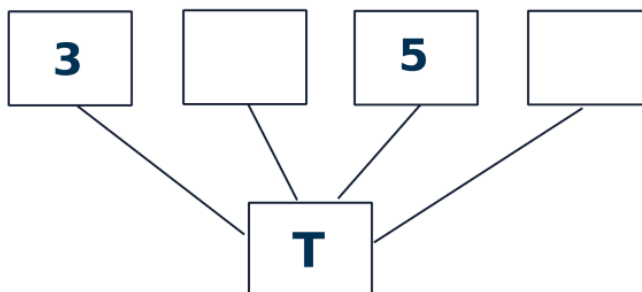
Sprovođenje optimizacije

Da bismo sproveli optimizaciju, neophodno je da znamo pravila koja za nju vaze:

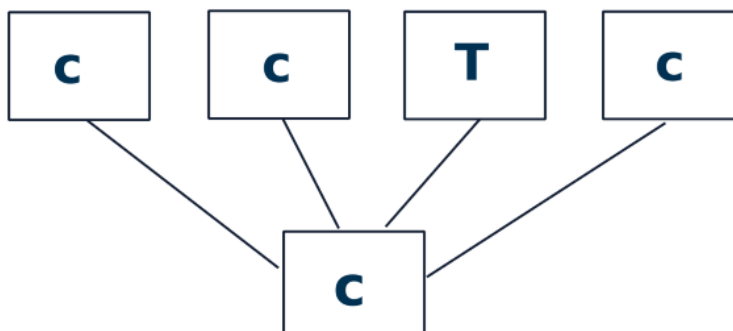
- if $C(p_i, x, out) == T$ for any i then $C(s, x, in) = T$
  - ako je vrednost promenljive nakon bilo kod predecessora tekućeg basic blocka nepoznata, onda neće biti poznata ni pre izvršavanja tekuće naredbe.

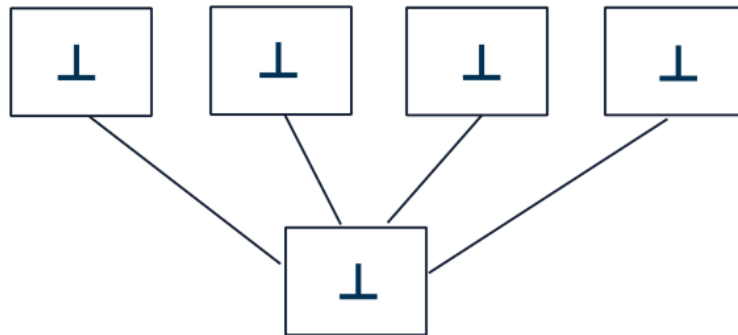
- if $C(p_i, x, out) == c \ \&\& \ C(p_j, x, out) == d \ \&\& \ c \neq d$ then $C(s, x, in) == T$
  - ako je vrednost promenljive x u razlicitim predecessorima razlicita, onda ona neće biti poznata pre izvršavanja naredbe s.

- if $C(p_i, x, out) == c$ or T for all i then $C(s, x, in) = c$
  - ako svi predecessori dodeljuju istu vrednost promenljivoj x, onda će ta ista vrednost biti i pre ulaska u naredbu s.

- if $C(p_i, x, out) == \perp$ for all i then $C(s, x, in) = \perp$
  - ako je svaki predecessor nedostizan, ona ce i u naredbi s vrednost promenljive x biti nedostizan.

- $C(s, x, out) = \perp$ if $C(s, x, in) == \perp$
  - ako je pre izvršavanja naredbe s vrednost promenljive x bila nedostizna, onda ce biti nedostizna i nakon njenog izvršavanja.
- $C(x := c, x, out) = c$ if c is constant
  - ako je s naredba dodele i promenljivoj x dodeljuje konstantnu vrednost c , onda x ima istu tu vrednost i nakon izvršavanja te naredbe.
- $C(x := f(...), x, out) = T$
  - ako je naredba s naredba dodele koja promenljivoj x dodeljuje vrednost koja nije konstantna, onda necemo znati nista o vrednosti promenljive x nakon izvršavanja naredbe s .
- $C(y := ..., x, out) = C(y := ..., x, in)$ if $x \neq y$
  - ako je s naredba dodele koja ne menja vrednost promenljive x , tada ce njena vrednost biti ista i pre i posle izvršavanja naredbe s .

Algoritam koji vrsi constant propagation radi sledece:

1. Proverava da li postoji instrukcija za koju neko od prethodno navedenih pravila nije ispunjeno;
2. Ukoliko postoji takvo pravilo, zadovoljavamo ga.

Implementacija

Propagacija za jednu promenljivu

Kreiramo klasu koja ce biti omotac za llvm-ov tip `llvm::Instruction`, koja ima narednu formu:

```

class ConstantPropagationInstruction
{
private:
    Instruction *Instr;
    Value *Variable;
    std::pair<Status, int> StatusBefore;
  
```

```

std::pair<Status, int> StatusAfter;
std::vector<ConstantPropagationInstruction *> Predecessors;
public:
    ConstantPropagationInstruction(Instruction *);
    // getters, setters
};

```

Value: natklasa za sve bitnije tipove u llvm-u (Instruction, Function,...). Bazna klasa svih vrednosti sracunatih u programu koje mogu biti koriscene kao operandi za druge vrednosti. Svaka instanca klase Value ima svoj Type.

Cuvamo **StatusBefore** i **StatusAfter** kao par {**Status**, **int**}. Ovde nam Status predstavlja jednu od 3 opcije za promenljivu i predstavljen je na sledeci nacin:

```

enum class Status
{
    Top,
    Bottom,
    Const
};

```

Drugi element para je vrednost konkretne promenljive. U ovom slucaju to je celobrojna vrednost jer je optimizacija napisana tako da podrzava samo rad sa celim brojevima. U opstem slucaju, to moze biti bilo koji tip, kako primitivni tako i slozeni.

Za svaki BasicBlock u programu, a potom i za svaku instrukciju, neophodno je kreirati nasu instrukciju koja je prilagodjena za optimizaciju. Prolazom kroz funkciju vrsimo prikupljanje instrukcija, a takodje za svaku odredjujemo njene predecessore.

```

void IterateThroughFunction(Function &F)
{
    ConstantPropagationInstruction *Current, *PreviousCPI;
    Instruction *Previous;

    for (BasicBlock &BB : F) {
        for (Instruction &Instr : BB) {
            Current = new ConstantPropagationInstruction(&Instr);
            Instructions.push_back(Current);

            // Vraca pokazivac na prethodnu instrukciju koja nije debug ako
            postoji u istom BB.
            Previous = Instr.getPrevNonDebugInstruction();
            if (Previous == nullptr) {
                // Proveravamo da li je poslednja instrukcija iz nekog od
                prethodnih BB jednaka instrukciji u
                // nasem BB.
                for (BasicBlock* Predecessor : predecessors(&BB)) {
                    PreviousCPI = *std::find_if(Instructions.begin(),
                    Instructions.end(),
                    [Predecessor]

```

```

(ConstantPropagationInstruction *CPI) {
    return CPI->GetInstruction() ==
    &Predecessor->back();
    });
    Current->AddPredecessor(PreviousCPI);
}
} else {
    // Dodajemo prethodnu, zato sto je tekuca instrukcija vec
    dodata u vektor na pocetku
    Current->AddPredecessor(Instructions[Instructions.size() - 2]);
}
}
}
}
}

```

```

Instruction * Instruction::getPrevNonDebugInstruction(bool SkipPseudoOp =
false) const

```

- Vraca pokazivac na prethodnu instrukciju koja nije debug, a nalazi se u istom basic block-u kao tekuca ili nullptr ako takva instrukcija ne postoji.

Pravila koja je neophodno proveriti, a zatim i primeniti ukoliko neka instrukcija pravilo ne zadovoljava imaju narednu formu u kodu:

```

bool CheckRuleNum(ConstantPropagationInstruction *CPI);
void ApplyRuleNum(ConstantPropagationInstruction *CPI);

```

Dead-code elimination

Dead-code elimination (dead-code removal, dead-code strip) je kompajlerska optimizacija koja za cilj ima uklanjanje onih segmenata programskog koda koji nece imati nikakav uticaj na rezultat rada programa. Kao dead-code mozemo posmatrati:

- segmente koda koji nikad nece biti izvršeni - **unreachable code**;

```

int foo()
{
    int a = 42;
    return a * 7;
    printf("Hello!\n"); // unreachable code
}

```

- promenljive koje su deklarisanе, ali nikad u kodu nisu koriscene.

```
int foo()
{
    int a = 42;
    int b = 7; // promenljiva koju nigde ne koristimo
    return a * 7;
}
```

Neki od benefita ove optimizacije:

- smanjuje velicinu programa sto u nekim kontekstima moze biti od znacaja;
- daje mogucnost programu da izbegne izvršavanje nebitnih operacija sto doprinosi njegovim performansama;
- moze modifikovati IR tako da bude pogodan za primenu nekih drugih optimizacija.

Primer

IR pre

```
@.str = private unnamed_addr constant [4 x i8] c"%d\0A\00", align 1
@.str.1 = private unnamed_addr constant [14 x i8] c"Hello World!\0A\00", align 1

; Function Attrs: noinline nounwind optnone uwtable
define dso_local i32 @main(i32 @noundef %0, ptr @noundef %1) #0 {
    %3 = alloca i32, align 4
    %4 = alloca i32, align 4
    %5 = alloca ptr, align 8
    %6 = alloca i32, align 4
    %7 = alloca i32, align 4
    store i32 0, ptr %3, align 4
    store i32 %0, ptr %4, align 4
    store ptr %1, ptr %5, align 8
    store i32 5, ptr %6, align 4
    store i32 10, ptr %7, align 4
    %8 = load i32, ptr %7, align 4
    %9 = add nsw i32 %8, 6
    %10 = call i32 @printf(ptr @noundef @.str, i32 @noundef %9)
    %11 = call i32 @printf(ptr @noundef @.str.1)
    ret i32 0
}

declare i32 @printf(ptr @noundef, ...) #1
```

i nakon izvršavanja DCE:

```
@.str = private unnamed_addr constant [4 x i8] c"%d\0A\00", align 1
@.str.1 = private unnamed_addr constant [14 x i8] c"Hello World!\0A\00", align 1

; Function Attrs: noinline nounwind optnone uwtable
define dso_local i32 @main(i32 @noundef %0, ptr @noundef %1) #0 {
    %3 = alloca i32, align 4
    store i32 10, ptr %3, align 4
    %4 = load i32, ptr %3, align 4
    %5 = add nsw i32 %4, 6
    %6 = call i32 @printf(ptr @noundef @.str, i32 @noundef %5)
    %7 = call i32 @printf(ptr @noundef @.str.1)
    ret i32 0
}

declare i32 @printf(ptr @noundef, ...) #1
```

Optimizacije petlji

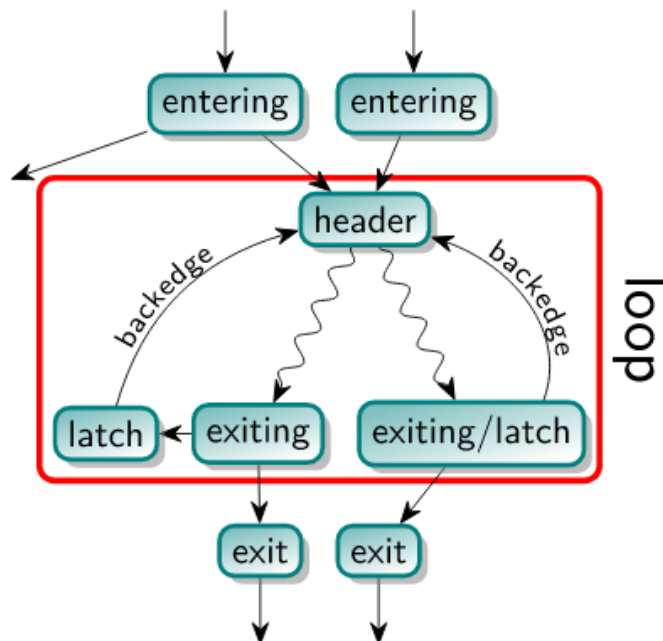
Uvodna terminologija vezana za petlje

U LLVM-u, detekcija petlji u grafu kontrole toka je realizovana od strane klase **LoopInfo**. Ona je zasnovana na sledecoj definiciji: **petlja** je podskup cvorova grafa kontrole toka sa narednim karakteristikama:

- Podgraf koji sadrzi sve grane CFG-a unutar petlje je jako povezan (svaki cvor je dostizan iz svih ostalih);
- Sve grane van tog podskupa koje idu ka cvorovima tog podskupa pokazuju na isti cvor koji se naziva **header**. Ovaj cvor dominira svim cvorovima unutar petlje;
- Petlja je maksimalan podskup sa ovim karakteristikama.

Dodatna terminologija:

- **entering block (loop predecessor)**: cvor koji nije deo petlje, ali ima granu koja je usmerena ka header cvoru petlje. Ako postoji samo jedan ulazni blok i njegova jedina grana ide ka header-u, onda se on naziva **preheader**. On dominira petljom iako sam nije njen sastavni deo;

Loop unrolling

Loop unrolling je jedna od standardnih i cesto zastupljenih optimizacija u okviru kompilatora koja za zadatak ima da eliminiše petlju (do one mere u kojoj je to moguće) i kod iz njenog tela ponovi veci broj puta. Pass koji ovo radi spada u kategoriju *transform* passova zato sto je neophodno izvršiti promenu IR-a.

Primer Umesto narednog koda:

```
int main ()
{
    for (int i = 0; i < 5; ++i)
        printf("Hello!\n");
    return 0;
}
```

ovom optimizacijom dobijamo kod:

```
int main ()
{
```

```

    print("Hello!\n");
    print("Hello!\n");
    print("Hello!\n");
    print("Hello!\n");
    print("Hello!\n");

    return 0;
}

```

Izdvajamo dva tipa loop unrolling-a:

1. **Full unrolling** - razmotava petlju u potpunosti i naredbe iz njenog tela ponavlja onoliko puta kolika je bila gornja granica iteracije. Ovo je moguće isključivo ukoliko je granica u petlji imala konstantnu vrednost.
2. **Partial unroll** - ukoliko granica nije konstantna vrednost, može se delimično izvršiti odmotavanje petlje. U ovom slučaju neophodno je navesti **faktor odmotavanja (unrolling factor)** koji podrazumeva broj ponavljanja.

Prednosti:

1. Povećavamo efikasnost programa;
2. Smanjujemo loop overhead;
3. Ako naredbe u telu petlje nisu zavisne jedna od druge mogu se izvršavati paralelno.

Mane:

1. Povećava se veličina programskog koda što može biti nešto što ne želimo;
2. Odmotane petlje koje sadrže skokove su potencijalno sporije nego rekurzivne funkcije;
3. Moguća je povećana iskorisćenost registara prilikom jedne iteracije zbog čuvanja privremenih promenljivih što može smanjiti performanse.

Sta od IR-a ostane nakon što se pozove FullyUnrollLoop ali bez poziva DuplicateLoop:

```

@.str = private unnamed_addr constant [14 x i8] c"Hello world!\0A\00",
align 1

; Function Attrs: noinline nounwind optnone uwtable
define dso_local i32 @main(i32 @noundef %0, ptr @noundef %1) #0 {
    %3 = alloca i32, align 4
    %4 = alloca i32, align 4
    %5 = alloca ptr, align 8
    %6 = alloca i32, align 4
    store i32 0, ptr %3, align 4
    store i32 %0, ptr %4, align 4
    store ptr %1, ptr %5, align 8
    store i32 0, ptr %6, align 4
    br label %7

7:                                     ; preds = %2
    %8 = call i32 @printf(ptr @noundef @.str)
    br label %9

```



```
9:                                     ; preds = %7
    ret i32 0
}
```

Jedino sto nam je ostalo je ono sto se nalazi u telu petlje i sto je neophodno ponoviti onoliki broj puta kolika je bila gornja granica iteracije petlje.

Loop inversion

Loop inversion je optimizacija petlje koja transformise strukturu **while** petlje tako sto je menja **if** naredbom koja u svom telu sadrzi **do-while** petlju. Ako se koristi na adekvatan nacin moze da dovede do poboljsanja performansi.

Primer Neka je dat sledeci segment koda:

```
int i, a[100];
i = 0;
while (i < 100) {
    a[i] = 0;
    i++;
}
```

Ukoliko primenimo datu optimizaciju dobijamo sledece:

```
int i, a[100];
i = 0;
if (i < 100) {
    do {
        a[i] = 0;
        i++;
    } while (i < 100);
}
```

IR reprezentacija while i do-while petlje na primeru:

```
int i = 0;
while (i < 0) {
    printf("Hello!\n");
    i++;
}
```

```

; Function Attrs: noinline nounwind optnone uwtable
define dso_local i32 @main() #0 {
    %1 = alloca i32, align 4
    %2 = alloca i32, align 4
    store i32 0, ptr %1, align 4
    store i32 0, ptr %2, align 4
    br label %3

3:                                     ; preds = %6, %0
    %4 = load i32, ptr %2, align 4
    %5 = icmp slt i32 %4, 10
    br il %5, label %6, label %10

6:                                     ; preds = %3
    %7 = call i32 (ptr, ...) @printf(ptr noundef @.str)
    %8 = load i32, ptr %2, align 4
    %9 = add nsw i32 %8, 1
    store i32 %9, ptr %2, align 4
    br label %3, !llvm.loop !6

10:                                    ; preds = %3
    ret i32 0
}

```

While petlja

```

; Function Attrs: noinline nounwind optnone uwtable
define dso_local i32 @main() #0 {
    %1 = alloca i32, align 4
    %2 = alloca i32, align 4
    store i32 0, ptr %1, align 4
    store i32 0, ptr %2, align 4
    %3 = load i32, ptr %2, align 4
    %4 = icmp slt i32 %3, 10
    br il %4, label %5, label %14

5:                                     ; preds = %0
    br label %6

6:                                     ; preds = %10, %5
    %7 = call i32 (ptr, ...) @printf(ptr noundef @.str)
    %8 = load i32, ptr %2, align 4
    %9 = add nsw i32 %8, 1
    store i32 %9, ptr %2, align 4
    br label %10

10:                                    ; preds = %6
    %11 = load i32, ptr %2, align 4
    %12 = icmp slt i32 %11, 10
    br il %12, label %6, label %13, !llvm.loop !6

13:                                    ; preds = %10
    br label %14

14:                                    ; preds = %13, %0
    ret i32 0
}

```

do-while petlja